

İSTİKLÂL MARŞIMIZ VE KIRGIZİSTAN BAYRAĞI

Emine GÜRSOY-NASKALI*

ÖZET

Kırgız bayrağının ortasında Kırgızların keçe çadırının tavanını gösteren bir amblem vardır. Bu refahı ve varlığın sürdürülmesi sembolize eder. Kırgızların yenilgi ve felaketleri "Tunduk"un bozulması şeklinde ifade edilir. Örneğin, çadırın tepesinde "tunduk" denilen bu delik, hem pencere hem de baca olarak işlerini yerine getirir. Türk millî marşı da, ocaktan çıkan dumanla, Türk bayrağını ve bağımsızlığını bağlayarak aynı kavramları sembolize eder.

ANAHTAR KELİMELELER

bayrak, Kırgız, Türk, milli mars, keçe cadir, duman, bagimsizlik

OUR NATIONAL MARCH AND THE FLAG OF THE KIRGIZISTAN

ABSTRACT

The central part of the Kirghiz national flag depicts the trellis top the Kirghiz felt tent. This symbolises survival and prosperity. Defeat and disaster is expressed in Kirghiz as the collapse of the tunduk, ie. The hole on the top of the tent serves both as a window as well as a chimney. The Turkish national anthem draws on the same symbolism, equating smoke rising from the hearth with the Turkish flag and independence.

KEY WORDS

flag, Kirghiz, Turkish, national anthem, felt tent, smoke, symbol of survival.

1991 yılında peş peşe bağımsızlıklarını ilân eden Türk cumhuriyetleri arasında - yüzölçüm olarak en küçük olmakla birlikte, süratli davranarak bağımsızlığını ilk tescil ettiren Kırgızistan Cumhuriyeti olmuştu.

Bağımsızlığın bir göstergesi de bayraktır. Bağımsızlıkla birlikte, Kırgızistan bayrağı tasarlandı, Kırgızistan parlamentosunda bu konu uzun uzun görüşüldü, bayrağın rengi tartışıldı, çünkü her renk siyasal bir çağırımı yapmaktaydı. Sonunda bayrağın kırmızı olmasına karar verildi. Bayrak tasarımı yapılırken Bişkek'teydim. İlk tasarımda, bayrağın eni ve

---

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü.

boyu standart bayrak boyutlarından farklı ölçülerdeydi. Standart boyuttan daha küçüktü, neredeyse kare biçimindeydi. Daha sonra bayrağın ölçüleri standart boyutlara getirildi.

Kırgızistan bayrağının ortasında güneşe benzeyen bir daire bulunuyor. Güneşin alevden kolları dışarıya doğru açılıyor. Güneş dairesinin ortasındaki figürün sembolizmi bence çok anlamlı. Sağdan sola ve yine aşağıdan yurarıya uzanan üç sarı çizgi Kırgız keçe çadırının tavanını temsil ediyor. Keçe çadırın ağaç sırtıklardan oluşan tavanının merkezinde Kırgızcada “*tündük*”, Dede Kortut’ta “*tüynük*” adı verilen bir delik bulunur; bu delik çadırın hem göğe açılan penceresi olur, hem de aynı zamanda çadırın bacası. Çadırda hayat sürdükçe, dirlik oldukça, ocak yanar ve ocaktan tüten duman *tündük*’ten yükselip çıkar. Bir pencerenin perdesi gibi, çadır halkı geceleyin uykuya çekildiğinde, bu delik bir keçe ile örtülür, aile kendi içinde kapanır.

Kırgız bağımsızlığının bir başka sembolü olan Manas destanında dirliğin bozulması, yenilgi, yıkım, saldırılar, felâket ve halkın yok olması hep *tündük*’ün yere çalınması, yerle bir edilmesi şeklinde ifade edilir. *Tündük* yerli yerinde, ev halkının başının üstünde duruyor olmalı ve “hayattayız” dercesine dumanı tütmelidir...

Ne hoş bir tesadüftür ki, büyük şairimiz, İstiklâl Marşımızın yazarı Mehmet Akif de: en son ferdine kadar yurdun korunacağını anlatmak istediğinde, İstiklâl Marşımızın metninde *tündük*’ten tüten duman misali bir benzetme yapmış ve aynı duyguları çağrıştırmıştır:

“Korma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.”

Söz bağımsızlıktan açılınca, bağımsızlığın sadece bir kağıt üzerinde tescil edilmiş bir anlaşma ile bitmediğini ifade etmek gerekir. Bağımsızlık; bayrağının renginden, şehrinin, sokağının adına, çocuklarına verilen isimlere varıncaya kadar, okullarda okutulan şiirlere, söylenen şarkılara kadar, tek tek kanun maddelerine, kurumlarının yönetmeliklerine kadar uzanan binlerce binlerce ayrıntıdan ve düşünce mesaiinden oluşan bir bütündür. Ve bu bütünü işler hale getirmek için harcanan emek. Ancak, bir şey var ki o olmadan olmaz: insanın memleketi için duyduğu heyecan, memleketinin insanı için hissettiği sevgi.